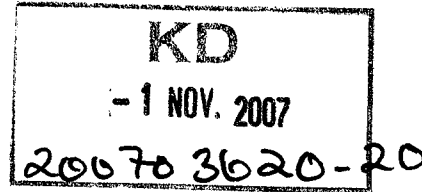

Kunnskapsdepartementet
Universitets- og høyskoleavdelingen
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Ref:
200600678-/TFS

Vår ref:
07/2798 - 008

Saksbeh.:
Anne Løken 2245 3002

Dato:
31. oktober 2007

FORSLAG TIL NASJONALT KVALIFIKASJONSRAMMEVERK FOR HØGRE UTDANNING – HØRING

Vi viser til departementets brev av 10. juli 2007 om ovennevnte.

Høgskolen i Oslo (HiO) har disse kommentarene til den utsendte rapporten og forslagene fra arbeidsgruppen:

Generelt

Det foreslåtte nasjonale kvalifikasjonsrammeverket har bl.a. tatt utgangspunkt i de to europeiske "meta-rammeverkene", Bologna-rammeverket for høgre utdanning og EUs forslag til rammeverk for livslang læring (EQF). Forslagene til hvilke kvalifikasjonskrav som skal møtes på de ulike nivåene kan oppfattes som en beskrivelse av hvilke krav som gjelder i dag, men kravene vil – når de er vedtatt – fungere normgivende for fremtidige studieopplegg. Kvalifikasjonskravene på hvert av de tre nivåene skal gjelde for alle bachelor-, master- og doktorgradsstudier på respektive nivå, og de må nødvendigvis bli generelle. Spørsmålet er om de blir så generelle at intensjonen, nemlig å gjøre de ferdige kandidatenes kvalifikasjoner mer forståelige for bl.a. yrkeslivet og samfunnet ellers, ikke blir oppfylt. Som eksempel kan brukes formuleringen i forslaget til deskriptorer for I. syklus (bachelornivå) om at kandidatene skal "kunne anvende faglige kunnskaper på praktiske og teoretiske problemstillinger" (kategorien "Ferdigheter"). Dette gir lite informasjon og vil kunne oppfattes som temmelig intetsigende.

På den annen side må vi unngå at kvalifikasjonskravene slik de framkommer i deskriptorene for de tre nivåene, legger begrensninger på institusjonenes faglige autonomi i forhold til utforming av egne studier. I rapporten omtales kvalifikasjonsrammeverk i hovedsak som et nøytralt informasjonsverktøy. Men samtidig blir det pekt på at beskrivelsene i forslaget til nasjonalt rammeverk er utformet på måter som "vil legge føringer for de høyere utdanningsinstitusjonenes beskrivelser av læringsutbytte på *studieprogramnivå* ..." (side 23). Med få unntak er det ikke vanlig å bruke denne typen styrende og regulerende rammer i forhold til universiteters og høyskolars faglige virksomhet, verken i Norge eller internasjonalt. Det innrømmes i rapporten at det vil være et paradoks om en i forhold til "åpne", allmenne akademiske studier utvikler detaljerte og spesifikke beskrivelser av det læringsutbyttet en mener alle skal nå (side 18). For annen høgre utdanning, f.eks. helsefag, jus, lærerutdanning o.a. som sikter seg inn mot spesifikke yrkesfunksjoner, må utdanningene imidlertid forholde seg konkret til de

profesjonskravene som er nedfelt i samfunnets bestemmelser for utøving av de aktuelle yrkene (ibid.). Mange av disse utdanningene reguleres i dag av nasjonale rammeplaner som gjelder for alle norske institusjoner som gir de aktuelle tilbudene. Enkelte av rammeplanene er relativt detaljerte, og et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for høgre utdanning må derfor også få konsekvenser for detaljeringsgraden i rammeplanene. Forholdet mellom nasjonale rammeplaner og et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk er imidlertid i liten grad diskutert i rapporten.

Utfordringen blir dermed å utforme rammeverket slik at det faktisk gir informative og meningsfylte beskrivelser av hvilke kvalifikasjoner/læringsutbytte man mener kandidater på alle fagområder/utdanninger skal ha på ulike nivåer, samtidig som et slikt rammeverk ikke svekker fagmiljøenes og institusjonenes faglige autoritet og fører til større ensretting av fag og studier. Forholdet mellom et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk og nasjonale rammeplaner må vies spesiell oppmerksomhet.

Det er derfor svært viktig at man i den videre utforming og konkretisering av deskriptorer for de tre nivåene, benytter undervisnings- og forskerpersonale ved lærestedene i vesentlig større grad enn tilfellet har vært til nå. I det videre arbeidet bør en også nyttiggjøre seg av internasjonale erfaringer med vurderinger og utvikling av forslag til kvalifikasjonsrammeverk fra land fra ulike språkområder i Europa. Akademiske og institusjonelle tilnærminger til høgre utdanning varierer, og det vil derfor være av interesse å få økt kunnskap om dette arbeidet fra andre land enn de engelskspråklige.

Til selve forslaget til rammeverk og deskriptorer

I rammeverket er kvalifikasjonene som skal være oppnådd på henholdsvis bachelor-, master- og doktorgradsnivå beskrevet i form av læringsutbytte. Læringsutbytte er beskrevet som "de kunnskaper og ferdigheter en kandidat forventes å inneha (skal ha) ved avsluttet program eller emne" (rapporten, side 15). Dette er imidlertid ikke konsekvent gjennomført, og det kan se ut til at arbeidsgruppen ikke har bestemt seg for om det er det forventede eller det faktiske læringsutbyttet rammeverket skal beskrive. Denne uklarheten kommer til syne flere steder i teksten. Etter HiOs oppfatning bør det være den kompetansen kandidatene "skal ha" etter endt utdanning som skal beskrives i rammeverket. I hvert fall må begrepsbruken være konsekvent på dette punktet.

I forslaget til deskriptorer opereres det med tre kategorier: "kunnskaper", "ferdigheter" og "generell kompetanse". Et mer klargjørende kategorisett kunne være f.eks. "fagspesifikke kunnskaper", "fagspesifikke ferdigheter" og "generell kompetanse".

HiO mener det er uheldig at "holdninger" som kategori ikke er tatt inn i forslaget til nasjonalt rammeverk, selv om gruppen sier at det ikke bør være noe i veien for at institusjonene kan sette læringsmål for "holdninger" i sine studieplaner (rapporten, side 23). Innenfor bl.a. helse- og sosialfagutdanningene og lærerutdanningene er holdninger en viktig dimensjon som studentene faktisk blir vurdert etter. Vi viser her til forskrift om skikkethetsvurdering, dessuten til at en del av vurderingskriteriene for å få bestått praksis i disse utdanningene, nettopp går på akseptable holdninger.

Når det gjelder progresjonen mellom nivåene, sier arbeidsgruppen at det er benyttet en gradering der sekvensen "kjenne til", "ha kunnskap om" og "ha innsikt i" danner en stigende orden (rapporten, side 28). Det heter videre at begrepene er forsøkt benyttet konsekvent. Det

kommer imidlertid ikke fram av teksten hva som her menes med nivå. Dersom graderingen er ment å beskrive økende kompetanse fra bachelor- til doktorgradsnivå, er ikke dette gjort konsekvent. Både på bachelor- og masternivå inneholder deskriptorene begreper som "kjenne til" og "ha kunnskap om". I tillegg er helt andre begreper benyttet for å beskrive kravene, f.eks. "kunne formidle", "kunne anvende" o.a. Dersom meningen er å beskrive en gradering *innenfor* hvert av de tre utdanningsnivåene, stemmer det nok med slik begrepene er benyttet i forslaget til deskriptorer, men bruken bør tydeliggjøres. I tillegg er viktige dimensjoner ved en kvalifikasjon helt fraværende, f.eks. det "å vise forståelse av noe". Det bør derfor klargjøres hvordan graderingen er tenkt brukt. Deskriptorene bør dessuten bearbeides videre for å få fram et tydeligere skille mellom de tre nivåene.

HiO finner at noen av kravene på nivå 1 (1. syklus, bachelornivå) er for svakt formulert. Kategorien "kunnskaper" inneholder eksempelvis følgende krav: "- kjenne til relevante fag- og yrkesetiske problemstillinger". Sett i forhold til profesjonsutdanninger som uteksaminerer kandidater som kommer inn under helsepersonelloven, er dette en altfor svak formulering for det læringsutbyttet kandidatene skal ha ved oppnådd grad. Kandidatene må i det minste være på et nivå der de "har kunnskap om", "kan vise innsikt i" eller "kan vise forståelse av". Det er viktig at yrkeskrav knyttet til kandidater fra ulike profesjonsutdanninger blir vektlagt, slik at kravet til læringsutbytte innenfor de ulike kategoriene ikke blir lagt for lavt. Krav til oppnådd læringsutbytte ved avlagt grad må derfor bearbeides.

Selv om arbeidsgruppens forslag til deskriptorer er ment å skulle passe for alle typer høgre utdanning, også utøvende kunstutdanning, vedgår gruppen at nettopp dette byr på spesielle utfordringer (rapporten, side 27). Gruppen skriver at det derfor kan være behov for en ekstra gjennomgang for å se om beskrivelsene bedre kan tilpasses kunstutdanningenes egenart. Dette er HiO enig i, og vi savner både i 1., 2. og 3. syklus deskriptorer som beskriver innovative kvaliteter. Dette gjelder både for utbyttebeskrivelsen av fagspesifikke kunnskaper og ferdigheter og generell kompetanse.

Avsluttende kommentarer

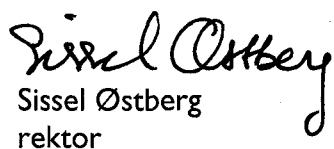
Høgskoler som gir yrkesrettede utdanninger har allerede en del erfaringer med å beskrive hva slags læringsutbytte ferdige kandidater skal ha. Det er derfor positivt hvis det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket kan bidra til at det fokuseres ytterligere på våre kandidaters tilegnede fagspesifikke kunnskaper og ferdigheter samt generell kompetanse og etisk forsvarlige holdninger i forhold til yrkesfeltet og samfunnet ellers.

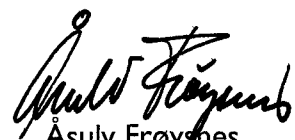
Innføringen av et nasjonalt rammeverk for kvalifikasjoner vil imidlertid få konsekvenser for institusjonene i høgre utdanning ved at rammeplaner, fag- og studieplaner og vitnemålstekster må revideres eller utformes på nytt. Dette vil bety merarbeid, både av faglig og administrativ art. Også på lengre sikt vil ordningen med kvalifikasjonsrammeverk kunne virke inn på oppgave- og ressursfordelingen, både når vi ser uh-sektoren under ett og ved den enkelte institusjon. Dette blir imidlertid ikke drøftet i rapporten.

HiO går ut fra at det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket også vil bli en del av det totale

kvalitetssikringssystemet innenfor høgre utdanning. Dette kommer imidlertid heller ikke tydelig fram i forslaget fra arbeidsgruppen, noe det burde ha gjort.

Med hilsen

Sissel Østberg
rektor

Åsulv Frøyshes
høgskoledirektør